

Talousvaliokunnalle, 23.3.2021

Lausunto hallituksen esityksestä laiksi majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 38/2021 vp)

Kokonaisuudessaan epidemiatilanne on Suomessa melko tasainen hyvässä ja huonossa mielessä: viimeisimpien suositusten ja rajoitustoimien jälkeen viruksen uusiutumisluku (eli R-luku) on laskenut jonkun verran ja se on nyt 1:n hujakoilla. **Tosiasiallisesti epidemia saattaa olla nyt pienenemässä tai kasvamassa.** Tämä tarkoittaa sitä, että lyhyellä aikavälillä epidemia vaikuttaa suhteellisen vakaalta.

Toistaiseksi on vaikea arvioida riittääkö 28.3. asti jatkuva sulkutila laskemaan tartuntamääriä riittävästi. Koska selkeää käännettä ei ole vielä havaittu, vaikutus ei ole suuri tai sen esilletulo kerrannaisvaikutusten kautta kestää kauemmin. Hienovaraisempi yritystoiminnan rajoittaminen ja tartuntatautiriskien hallinta voi mahdollistua, kun tartuntamäärät saadaan matalammalle tasolle. **Tässä tilanteessa on merkittävä riski, että rajoitusten purkaminen johtaa tilanteeseen, jossa epidemia kääntyy merkittävään kasvuun.** Mahdollisten lisärajoitusten tai rajoitusten purkujen vaikutus voi olettaa näkyvän tartuntamäärissä 2-3 viikon viiveellä ja sairaalahoidossa olevien määrässä hieman myöhemmin.

Rajoitusten kokonaisuutta on myös vaikea arvioida, kun päätökset rajoituksista tehdään yksittäin. Jos rajoituksia muilta osilta helpotetaan sulkuajan jälkeen, nämä voivat puolestaan luoda painetta epidemian leviämislle. Esimerkiksi yläkoulun ja toisen asteen paluu lähiopetukseen leviämisvaiheen alueilla voi sekä lisätä tartuntoja että vaikeuttaa tartunnanjäljittämistä niin paljon, että tämä yhdessä ravintoloiden rajoitusten purkuun voi aiheuttaa suuremman kasvun epidemian leviämisenopeudessa kuin näistä rajoituksista voisi yksittäin tarkasteltuna olettaa.

Keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä epidemian kehitystä on vaikea arvioida, koska hallitus ei ole asettanut varsinaisia tavoitteita epidemian etenemiselle. **Vähintään kesään asti merkittävin tekijä koronaviruksen leviämisessä ovat suositukset ja rajoitukset.** Kesän vaikutus (vähemmän sisäkontakteja, lomakausi, kosteampi sisäilma yms.) koronaviruksen leviämiselle voi olla merkittävä, mutta tutkimuksen mukaan huomattavasti pienempi kuin rajoitusten vaikutus (1). Rokotusten määrä voi olettaa jo vähentävän kuolleisuutta vanhimmissa ikäluokissa ja kun rokotusten määrä kasvaa, ensin voimme olettaa näkevämme eron sairaala- ja tehohoidon tarpeessa ja sitten tartuntamäärissäkin.

Lähtökohtaisesti tilanne on tämän vuoden keväällä vaikeampi kuin viime vuonna, koska paremmin leviävä ja vakavampaa tautia aiheuttavan B.1.1.7-muunnoksen hillitseminen vaatii enemmän fyysisten kontaktien vähentämistä.

Tämän takia **on todennäköistä, että tehokkaita tartuntoja estäviä toimia tarvitaan vielä nyt ehdotetun kolmen viikon jakson jälkeenkin.** Epidemiatilanteen helpottuessa – ja mahdollisten rajoitusten purkamisen kanssa - on olennaista pitää kuitenkin nopeaa valmiutta puuttua mahdollisiin paikallisiin kasvaviin epidemioihin. Koska kyseessä on tehokkaasti leviävä virus, yksikin superleviämistilanne voi nopeasti muuttaa tilanteen huomattavasti vaikeammaksi. Aikaisempi puuttuminen mahdollistaa pienemmät rajoitukset.

Alueellinen lähestyminen vaikuttaa tässä tilanteessa järkevältä ja maakunta on luonteva taso rajoituksille. Ihmiset liikkuvat ravintoloihin kuntien rajojen yli, mutta toisaalta matkustaminen naapurimaakuntaan lienee sen verran harvinaisempaa, että tämän vaikutus on vähäinen.

Tuomas Aivelo,

tutkijatohtori, ekologian ja evoluutiobiologian dosentti, Helsingin yliopisto

Viitteet:

(1) <https://www.nature.com/articles/s41467-021-20991-1>

Olennaiset sidonnaisuudet

Apurahatutkijasopimus Helsingin yliopiston bio- ja ympäristötieteellisen tiedekunnan kanssa

Tutkimushankeita rahoittavat: Maj ja Tor Nesslingin säätiö, Emil Aaltosen säätiö, Koneen säätiö, Suomen Akatemia ja Helsingin kaupunki.

Avustaja- tms. sopimuksia: Helsingin yliopisto (tuntiopettaja), Sanoma (blogi, Tiede-lehti; kolumni, Tiede Luonto), Maaseudun Tulevaisuus (kolumni), Otava ja Gaudeamus (kustannussopimus), eOppi (kustannussopimus).

Asiantuntija- ja luennotipalkkioita: Tampereen kaupunki, Porin kaupunki ja Biologian ja maantieteen opettajain liitto
Asiantuntijajäsen Kasvinsuojeluseuran asunto- ja elintarvikehygienian jaostossa ja Kehittämiskeskus Opinkirjon ja Tekniikan Akateemisten Tutki-Kokeile-Kehitä -kilpailun kansainvälisessä neuvottelukunnassa